

Laki kilpailunrajoituksista (480/1992), ml. muutossäädös 318/2004

- Luku 1 Yleisiä säännöksiä
- Luku 2 Kilpailunrajoituksista
- Luku 3 Tietojenanto kilpailunrajoituksista
- Luku 3a Yrityskauppa- ja yritysoikeusvalvonta
- Luku 4 Menettelytapasäännöksiä
- Luku 5 Erinäisiä säännöksiä

1 luku Yleisiä säännöksiä

1 §

Terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamisesta vahingollisilta kilpailunrajoituksilta on voimassa, mitä tässä laissa säädetään.

Tätä lakia sovellettaessa on erityisesti otettava huomioon kuluttajien etu ja elinkeinotoiminnan harjoittamisen vapauden turvaaminen perusteettomilta esteiltä ja rajoituksilta.

1 a §

Kun kilpailunrajoitus on omiaan vaikuttamaan Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sovelletaan Euroopan yhteisön (EY) perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan säännöksiä.

2 §

Tätä lakia ei sovelleta sopimuksiin tai järjestelyihin, jotka koskevat työmarkkinoita.

Tätä lakia ei sovelleta maataloustuottajien tai heidän yhteisönsä tekemiin, maataloustuotteiden alkutuotantoa koskeviin sopimuksiin, päätöksiin tai näihin rinnastettaviin menettelyihin silloin, kun ne edistävät maatalouden tuottavuuden lisäämistä, markkinoiden toimivuutta, elintarvikkeiden saatavuutta ja kohtuullisten kuluttajahintojen saavuttamista sekä alentavat kustannustasoa.

Lakia sovelletaan kuitenkin sellaisiin 2 momentissa tarkoitettuihin menettelyihin, jotka merkittävässä määrin estävät terveen ja toimivan kilpailun maataloustuotteiden

markkinoilla tai johtavat määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön.

Ellei valtioneuvoston asetuksella toisin säädetä, tätä lakia ei sovelleta kilpailunrajoitukseen, joka rajoittaa taloudellista kilpailua Suomen ulkopuolella, siltä osin, kuin se ei kohdistu suomalaiseen asiakaspiiriin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää lain soveltamisesta ulkomaita koskevaan kilpailunrajoitukseen, mikäli vieraan valtion kanssa tehty sopimus sitä edellyttää tai maan ulkomaankaupan etu sitä vaatii.

Mitä 4 momentissa säädetään, ei koske niitä kilpailuviraston toimenpiteitä, joista Euroopan yhteisöjen säädöksissä erikseen säädetään.

3 §

Elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan tässä laissa luonnollista henkilöä tai yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka ammattimaisesti pitää kaupan, ostaa, myy tai muutoin vastiketta vastaan hankkii tai luovuttaa tavaroita tai palveluksia (hyödyke).

Määräävä markkina-asema katsotaan olevan yhdellä tai useammalla elinkeinonharjoittajalla taikka elinkeinonharjoittajien yhteenliittymällä, jolla koko maassa tai tietyllä alueella on yksinoikeus tai muu sellainen määräävä asema tietyillä hyödykemarkkinoilla, että se merkittävästi ohjaa hyödykkeen hintatasoa tai toimitusehtoja taikka vastaavalla muulla tavalla vaikuttaa kilpailuolosuhteisiin tietyllä tuotanto- tai jakeluportaalla.

2 luku

Kilpailunrajoituksista

4 §

Sellaiset elinkeinonharjoittajien väliset sopimukset, elinkeinonharjoittajien yhteenliittymien päätökset sekä elinkeinonharjoittajien yhdenmukaistetut menettelytavat, joiden tarkoituksena on merkittävästi estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua tai joista seuraa, että kilpailu merkittävästi estyy, rajoittuu tai vääristyy, ovat kiellettyjä.

Kiellettyjä ovat erityisesti sellaiset sopimukset, päätökset ja menettelytavat:

- 1) joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja;
- 2) joilla rajoitetaan tai valvotaan tuotantoa, markkinoita, teknistä kehitystä taikka investointeja;
- 3) joilla jaetaan markkinoita tai hankintalähteitä;
- 4) joiden mukaan eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin sovelletaan erilaisia ehtoja siten, että kauppakumppanit asetetaan epäedulliseen kilpailuasemaan; tai

5) joiden mukaan sopimuksen syntymisen edellytykseksi asetetaan se, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.

5 §

Edellä 4 §:ssä säädetty kielto ei kuitenkaan koske sellaista elinkeinonharjoittajien välistä sopimusta, elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän päätöstä tai elinkeinonharjoittajien yhdenmukaistettua menettelytapaa, tai sellaista sopimusten, päätösten tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmää, joka:

- 1) osaltaan tehostaa tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistää teknistä tai taloudellista kehitystä;
- 2) jättää kuluttajille kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä;
- 3) ei aseta asianomaisille elinkeinonharjoittajille rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi; ja
- 4) ei anna näille elinkeinonharjoittajille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia hyödykkeitä.

6 §

Yhden tai useamman elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän määräävän markkina-aseman väärinkäyttö on kiellettyä. Väärinkäyttöä voi olla erityisesti:

- 1) kohtuuttomien osto- tai myyntihintojen taikka muiden kohtuuttomien kauppaehtojen suora tai välillinen määrääminen;
- 2) tuotannon, markkinoiden tai teknisen kehityksen rajoittaminen kuluttajien vahingoksi;
- 3) erilaisten ehtojen soveltaminen eri kauppakumppanien samankaltaisiin suorituksiin kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasetelmaan asettavalla tavalla; tai
- 4) sen asettaminen sopimuksen syntymisen edellytykseksi, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.

7 §

Elinkeinonharjoittajalle tai näiden yhteenliittymälle, joka rikkoo 4 tai 6 §:n tai EY:n perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklan säännöksiä, määrätään seuraamusmaksu (*kilpailunrikkomismaksu*), jollei menettelyä ole pidettävä vähäisenä tai seuraamusmaksun määräämistä kilpailun turvaamisen kannalta muutoin pidetä perusteettomana.

Seuraamusmaksua määrättäessä on otettava huomioon kilpailunrajoituksen laatu ja laajuus sekä sen kestoaika. Maksu saa olla enintään 10 prosenttia kunkin kilpailunrajoitukseen osallistuvan elinkeinonharjoittajan tai näiden yhteenliittymän edellisen vuoden liikevaihdosta.

Seuraamusmaksun määrää kilpailuviraston esityksestä markkinaoikeus. Maksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

8 §

Markkinaoikeus voi alentaa elinkeinonharjoittajalle tai näiden yhteenliittymälle 7 §:n nojalla määrättävää seuraamusmaksua tai jättää seuraamusmaksun määräämättä, jos elinkeinonharjoittaja tai näiden yhteenliittymä on merkittävästi avustanut kilpailuvirastoa kilpailunrajoituksen selvittämisessä.

9 §

Kilpailuvirasto ei tee markkinaoikeudelle esitystä seuraamusmaksun määräämiseksi, kun on kyse sellaisesta 4 §:ssä tai EY:n perustamissopimuksen 81 artiklassa tarkoitetusta kilpailijoiden välisestä kilpailunrajoituksesta, jolla vahvistetaan hintoja myytäessä tuotteita kolmansille, rajoitetaan tuotantoa tai myyntiä taikka jaetaan markkinoita, asiakkaita tai hankintalähteitä, jos tällaiseen kilpailunrajoitukseen osallinen elinkeinonharjoittaja:

- 1) antaa kilpailunrajoituksesta kilpailuvirastolle tietoja, joiden perusteella kilpailuvirasto voi puuttua kilpailunrajoitukseen;
- 2) antaa 1 kohdassa mainitut tiedot ennen kuin kilpailuvirasto on saanut tiedot muuta kautta;
- 3) toimittaa kilpailuvirastolle kaikki hallussaan olevat tiedot ja asiakirjat;
- 4) toimii yhteistyössä kilpailuviraston kanssa koko kilpailunrajoituksen selvittämisen ajan; ja
- 5) on lopettanut tai lopettaa heti 1 kohdassa tarkoitetut tiedot annettuaan osallistumisensa kilpailunrajoitukseen.

Kilpailuvirasto antaa erillisen päätöksen siitä, täyttääkö elinkeinonharjoittaja kaikki 1 momentissa mainitut edellytykset. Tähän päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

3 luku

Tietojenanto kilpailunrajoituksista

10 §

Elinkeinonharjoittaja tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä on velvollinen kilpailuviraston kehotuksesta antamaan tälle kaikki kilpailunrajoituksen sisällön, tarkoituksen ja vaikutuksen sekä kilpailuolosuhteiden selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

Elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän on myös annettava

kilpailuviraston kehotuksesta tietoja ja asiakirjoja sen selvittämiseksi, onko elinkeinonharjoittajalla tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymällä määräävä markkina-asema.

Vastaavat tiedot ja asiakirjat on annettava lääninhallitukselle sen selvittäessä kilpailunrajoituksia tai kilpailuolosuhteita.

Tiedot on niin vaadittaessa annettava kirjallisena.

10 a §

Salassa pidettävän asiakirjan luovuttaminen Viestintävirastolle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Kilpailuvirastolla on oikeus luovuttaa tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:ssä tarkoitettu salassa pidettävä asiakirja Viestintävirastolle, jos se on Viestintäviraston tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

10 b §

Kilpailuviraston hallussa olevan salassa pidettävän asiakirjan luovuttamisesta ulkomaiselle kilpailuviranomaiselle säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 30 §:ssä.

3 a luku

Yrityskauppa- ja osuuskuntalain

11 §

Yrityskaupalla tarkoitetaan tässä laissa:

- 1) osakeyhtiölain (734/1978) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitetun määräysvallan tai vastaavan tosiasiallisen määräysvallan hankkimista (määräysvalta);
- 2) elinkeinonharjoittajan koko liiketoiminnan tai sen osan hankkimista;
- 3) sulautumista; sekä
- 4) sellaisen yhteisyrityksen perustamista, joka huolehtii pysyvästi kaikista itsenäiselle yritykselle kuuluvista tehtävistä.

Säännöksiä yrityskauppa- ja osuuskuntalain 11 §:stä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettuun konsernin sisäiseen järjestelyyn.

Yrityskaupan osapuolella tarkoitetaan määräysvallan hankkijaa, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua liiketoiminnan tai sen osan hankkijaa, määräysvallan kohdetta, 1 momentin 2

kohdassa tarkoitettua liiketoimintaa tai sen osaa, 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun sulautumiseen osallistuvaa yhteisöä tai säätiötä sekä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettun yhteisyrittäjän perustajaa.

11 a §

Säännöksiä yrityskauppavalvonnasta sovelletaan yrityskauppaan, jossa yrityskaupan osapuolten yhteenlaskettu liikevaihto ylittää 350 miljoonaa euroa ja jossa vähintään kahden yrityskaupan osapuolen Suomesta kertynyt liikevaihto ylittää 20 miljoonaa euroa.

Mitä tässä laissa säädetään liikevaihdosta, koskee:

- 1) niiden luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja muiden rahoituslaitosten, joihin sovelletaan luottolaitostoiminnasta annetun lain (121/2007) 9 luvun säännöksiä, mainitun lain mukaisesti laaditun tuloslaskelman mukaisten tuottoerien yhteenlaskettua määrää lukuun ottamatta satunnaisia tuottoja; sekä
- 2) vakuutus- ja eläkelaitosten kokonaisvakuutusmaksutuloa tai, kun kysymys on eläkesäätiöistä, maksutuloa.

Säännöksiä yrityskauppavalvonnasta ei sovelleta, jos yrityskauppa kuuluu yrityskeskittymien valvonnasta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 soveltamisalaan, paitsi jos komissio siirtää yrityskeskittymän kilpailuviraston käsiteltäväksi mainitun asetuksen 9 artiklan nojalla.

11 b §

Määräysvallan hankkijan, 11 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettun liiketoiminnan tai sen osan hankkijan, absorptiosulautumisessa vastaanottavan yhteisön tai säätiön, kombinaatiosulautumisessa sulautuvan yhteisön tai säätiön ja yhteisyrittäjän perustajan liikevaihtoon luetaan:

- 1) sellaisen yhteisön ja säätiön liikevaihto, joka käyttää siinä määräysvaltaa;
- 2) sellaisen yhteisön ja säätiön liikevaihto, jossa se käyttää määräysvaltaa;
- 3) sellaisen yhteisön ja säätiön liikevaihto, jossa 1 kohdassa tarkoitettu yhteisö tai säätiö käyttää määräysvaltaa; sekä
- 4) sellaisen yhteisön ja säätiön liikevaihto, jossa määräysvaltaa käyttää sama luonnollinen henkilö kuin johdantokappaleessa mainitussa yhteisössä tai säätiössä.

Hankinnan kohteen liikevaihtona pidetään:

- 1) sen yhteisön tai säätiön liikevaihtoa, josta hankitaan määräysvalta;
- 2) 11 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun liiketoimintaan tai sen osaan liittyvää liikevaihtoa; tai
- 3) absorptiosulautumisessa sulautuvan yhteisön tai säätiön liikevaihtoa.

Hankinnan kohteen liikevaihtoon luetaan myös sen yhteisön tai säätiön liikevaihto, jossa

2 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettu yhteisö tai säätiö käyttää määräysvaltaa.

Jos liiketoimintaa hankitaan useammassa erässä, hankinnan kohteen liikevaihtona pidetään hankintaa edeltävän kahden vuoden aikana samalta yhteisöltä tai säätiöltä hankittuun liiketoimintaan liittyvää yhteenlaskettua liikevaihtoa.

Liikevaihdon laskemisesta antaa tarkempia säännöksiä asianomainen ministeriö.

11 c §

Yrityskaupasta on ilmoitettava kilpailuvirastolle viikon kuluessa:

- 1) määräysvallan hankkimisesta;
- 2) 11 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun liiketoiminnan tai sen osan hankkimisesta;
- 3) arvopaperimarkkinalain (495/1989) 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettua ostotarjouksen julkistamisesta;
- 4) siitä, kun sulautumisesta on sulautumiseen osallisissa yhteisöissä päätetty; tai
- 5) siitä, kun yhteisyrityksen perustamisesta on perustamiskokouksessa päätetty.

Yrityskaupasta, johon sovelletaan työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain (354/1997) 3 tai 10 luvun säännöksiä, vakuutusyhdistyslain (1250/1987) 1 luvun 2 §:n 3 momentin tai 14 luvun säännöksiä, eläkesäätiölain (1774/1995) 11 luvun säännöksiä tai vakuutuslainsäädännön mukaisesti säädettyä, on ilmoitettava Kilpailuvirastolle viikon kuluessa siitä, kun yrityskaupan osapuolet ovat saaneet tiedon Vakuutusvalvontaviraston suostumuksesta tai siitä, ettei Vakuutusvalvontavirasto vastusta yrityskauppaa. Ilmoitusta yrityskaupasta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos Vakuutusvalvontavirasto, sen mukaan kuin tässä momentissa mainituissa laeissa säädetään, on pyytänyt yrityskaupasta Kilpailuviraston lausunnon ja Kilpailuvirasto on lausunnossaan katsonut, ettei estettä kaupan hyväksymiselle ole.

Ilmoitusvelvollisia ovat määräysvallan hankkija, liiketoiminnan tai sen osan hankkija, sulautumiseen osallistuvat yhteisöt tai säätiöt ja yhteisyrityksen perustajat.

Ilmoitusvelvollisuudesta antaa tarkempia säännöksiä asianomainen ministeriö.

11 d §

Markkinaoikeus voi kilpailuviraston esityksestä kieltää tai määrätä purettavaksi yrityskaupan tai asettaa yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, jos sen seurauksena syntyy tai vahvistuu sellainen määräävä markkina-asema, joka merkittävästi estää kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla.

Markkinaoikeus voi kilpailuviraston esityksestä kieltää 1 momentissa mainitun lisäksi myös sellaisen sähkömarkkinoilla tapahtuvan yrityskaupan, jonka seurauksena yrityskaupan osapuolten ja niihin 11 b §:n 1–3 momentin mukaisessa suhteessa olevien

jakeluverkkotoimintaa harjoittavien yhteisöjen tai laitosten yhteenlaskettu siirtoliiketoiminnan osuus 400 voltin jännitteellä jakeluverkossa siirretystä sähkön määrästä ylittää valtakunnallisesti 25 prosenttia.

Jos 1 momentissa tarkoitettu kilpailun estyminen tai 2 momentissa tarkoitettun yrityskaupan haitalliset vaikutukset voidaan välttää asettamalla yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, kilpailuviraston tulee esityksen tekemisen sijasta neuvotella ja määrätä noudatettavaksi tällaiset ehdot.

Kilpailuvirasto voi asettaa ehdon tehosteeksi uhkasakon. Markkinaoikeus voi asettaa kiellon, määräyksen tai ehdon tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon määrää maksettavaksi markkinaoikeus.

11 e §

Kilpailuvirasto tutkii yrityskauppaa koskevan ilmoituksen välittömästi. Ensi vaiheessa kilpailuvirasto ratkaisee, onko asiassa ryhdyttävä jatkoselvitykseen. Jos kilpailuvirasto ei anna päätöstä jatkoselvitykseen ryhtymisestä kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, yrityskaupan katsotaan tulleen hyväksytyksi. Määräaika ei ala kulua, jos ilmoitus on olennaisesti puutteellinen.

Jollei kilpailuvirasto aseta ehtoja tai tee esitystä yrityskaupan kieltämisestä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun kilpailuvirasto päätti jatkoselvitykseen ryhtymisestä, yrityskaupan katsotaan tulleen hyväksytyksi. Markkinaoikeus voi pidentää määräaikaa enintään kahdella kuukaudella.

Kilpailuviraston tutkintavaltuuksista sen käsitellessä yrityskauppavalvontaa koskevia asioita on voimassa, mitä 10, 20 ja 25 §:ssä säädetään.

11 f §

Osapuolet eivät saa ryhtyä toimenpiteisiin yrityskaupan toteuttamiseksi, ellei tässä laissa toisin säädetä tai asian käsittelyssä toisin määrätä, ennen kuin yrityskauppaa koskevassa asiassa on annettu lopullinen päätös tai kaupan katsotaan tulleen muutoin hyväksytyksi.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä arvopaperimarkkinalain 6 luvun 1 §:ssä tarkoitettun julkisen ostotarjouksen toteuttamista tai arvopaperimarkkinalain 6 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettun lunastusvelvollisuuden tai osakeyhtiölain 14 luvun 19 §:n 1 momentin mukaisen lunastusvelvollisuuden tai -oikeuden käyttämistä.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä sulautumisen täytäntöönpanoluvan myöntämistä. Sulautumisen täytäntöönpanoa ei kuitenkaan saa rekisteröidä ennen kuin yrityskauppaa koskevassa asiassa on annettu lopullinen päätös tai kaupan katsotaan tulleen muutoin

hyväksytyksi.

Mitä edellä 3 momentissa säädetään, sovelletaan myös liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1501/2001), osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1504/2001) sekä säästöpankkilaisissa (1502/2001) tarkoitettuun liiketoiminnan luovutukseen.

11 g §

Elinkeinonharjoittajalle, joka jättää täyttämättä 11 c §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden tai joka panee yrityskaupan täytäntöön 11 d tai 11 f §:n vastaisesti, määrätään 7 §:ssä säädetty seuraamusmaksu, jollei menettelyä ole pidettävä vähäisenä tai seuraamusmaksun määräämistä kilpailun turvaamisen kannalta muutoin perusteettomana.

11 h §

Markkinaoikeuden tulee antaa päätöksensä asiassa, jossa kilpailuvirasto on esittänyt yrityskaupan kieltämistä, kolmen kuukauden kuluessa esityksen tekemisestä. Muutoin yrityskaupan katsotaan tulleen hyväksytyksi.

Yrityskaupan täytäntöönpanokielto raukeaa, jollei markkinaoikeus kuukauden kuluessa esityksen tekemisestä tai valituksen vireilletulosta toisin määrää.

11 i §

Kilpailuvirasto voi hakemuksesta poistaa yrityskaupan toteuttamiselle asetetun ehdon tai lieventää sitä markkinaolosuhteiden olennaisen muutoksen tai muun painavan syyn johdosta.

Aikaisemman päätöksen estämättä markkinaoikeus voi kilpailuviraston esityksestä kieltää yrityskaupan tai määrätä sen purettavaksi tai asettaa sen toteuttamiselle ehtoja, jos kaupan osapuolet ovat antaneet virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, joilla on ollut olennainen vaikutus asian ratkaisuun, tai jos kauppa on pantu täytäntöön 11 d tai 11 f §:n vastaisesti. Edellytyksenä on lisäksi, että uutta käsittelyä koskeva kilpailuviraston esitys annetaan kaupan osapuolille tiedoksi viimeistään vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman tai kun yrityskauppa pantiin täytäntöön.

4 luku

Menettelytapasäännöksiä

12 §

Kilpailuvirasto selvittää kilpailunrajoituksia ja niiden vaikutuksia. Jos kilpailuvirasto katsoo elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän rajoittavan kilpailua 4 tai 6 §:ssä taikka EY:n perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklassa tarkoitetulla tavalla, sen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin kilpailunrajoituksen tai sen vahingollisten vaikutusten poistamiseksi. Kilpailuvirasto voi kuitenkin olla ryhtymättä toimenpiteisiin, jos kilpailunrajoituksesta huolimatta kilpailua kyseisillä markkinoilla voidaan kokonaisuudessaan pitää toimivana.

Lääninhallitus selvittää kilpailunrajoituksia ja niiden vaikutuksia sekä kilpailuviraston toimeksiannosta ryhtyy toimenpiteisiin kilpailunrajoituksen vahingollisten vaikutusten poistamiseksi.

13 §

Jos kilpailunrajoitus on kielletty 4 tai 6 §:ssä taikka EY:n perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklassa, kilpailuvirasto voi:

- 1) määrätä elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän lopettamaan 4 tai 6 §:ssä taikka EY:n perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklassa kielletyn menettelyn; ja
- 2) velvoittaa elinkeinonharjoittajan toimittamaan hyödykkeen toiselle elinkeinonharjoittajalle vastaavanlaisilla ehdoilla kuin hän tarjoaa niitä muille vastaavassa asemassa oleville elinkeinonharjoittajille.

Kilpailuvirasto voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun määräyksen, kiellon tai velvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinaoikeus.

Kilpailuvirasto voi päätöksellään määrätä epäiltyyn kilpailunrajoitukseen osallistuneiden elinkeinonharjoittajien tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymien esittämät sitoumukset näitä elinkeinonharjoittajia velvoittaviksi, jos sitoumuksilla voidaan poistaa toiminnan kilpailua rajoittava luonne. Kilpailuvirasto voi ottaa asian uudelleen käsiteltäväkseen, jos jokin päätöksen perusteena oleva tosiseikka on muuttunut olennaisesti, jos asianosaiset elinkeinonharjoittajat rikkovat sitoumuksiaan tai jos päätös on perustunut osapuolten toimittamiin puutteellisiin, virheellisiin tai harhaanjohtaviin tietoihin.

Kilpailuvirasto voi perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 29 artiklan 2 kohdan mukaisesti peruuttaa sopimukselta, elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän päätökseltä tai yhdenmukaistetulta menettelytavalta komission ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisen edun Suomen alueella, jos sopimuksella, elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän päätöksellä tai yhdenmukaistetulla menettelytavalla on EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan kanssa ristiriidassa olevia vaikutuksia Suomen alueella tai sellaisella osalla Suomen aluetta, joka täyttää kaikki erillisten maantieteellisten markkinoiden tunnuspiirteet.

14 §

Jos kilpailunrajoituksen soveltaminen tai toimeenpaneminen on tarpeen estää välittömästi, kilpailuvirasto voi antaa väliaikaisesti tätä tarkoittavan kiellon. Kilpailuvirasto voi myös väliaikaisesti velvoittaa elinkeinonharjoittajan toimittamaan hyödykkeitä toiselle elinkeinonharjoittajalle vastaavanlaisilla ehdoilla kuin hän tarjoaa niitä muille elinkeinonharjoittajille.

Kilpailuviraston on tehtävä pääasiaa koskeva päätöksensä tai 7 §:n 3 momentin mukainen esitys markkinaoikeudelle seuraamusmaksun määrittämisestä 60 päivän kuluessa väliaikaismääräyksen antamisesta. Markkinaoikeus voi kilpailuviraston edellä tarkoitettuna määräaikana tekemästä hakemuksesta pidentää tätä aikaa. Jos kilpailuvirasto ei tee pääasiaa koskevaa päätöstä tai esitystä säädetyssä määräajassa, kiello tai velvoite raukeaa.

Ennen kuin kilpailuvirasto antaa väliaikaisen kiellon tai velvoitteen, sen on varattava elinkeinonharjoittajalle tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymälle tilaisuus tulla kuulluksi, jollei asian kiireellisyydestä tai muusta erityisestä syystä muuta johdu.

Kilpailuvirasto voi asettaa määräämänsä kiellon tai velvoitteen tehosteeksi uhkasakon. Kysymyksen uhkasakon tuomitsemisesta ratkaisee markkinaoikeus.

15 §

Kilpailunrajoitusta koskeva asia tulee vireille markkinaoikeudessa 7 §:n 3 momentissa tai 11 d §:n 1 momentissa tarkoitetulla esityksellä, 21 §:n 1 momentissa tarkoitetulla valituksella taikka 14 §:n 2 momentissa tai 20 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla hakemuksella. Esitys, valitus ja hakemus on tehtävä kirjallisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun esityksen tai valituksen saavuttua markkinaoikeuteen asia on ennen käsittelyä valmistettava markkinaoikeuden ylituomarin tai markkinaoikeustuomarin johdolla niin, että se voidaan viipymättä ratkaista. Valmistelu ei ole tarpeen, jos esitys jätetään tutkimatta tai hylätään heti perusteettomana.

Asiaa valmisteltaessa on varattava sille elinkeinonharjoittajalle tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymälle, jota esitys koskee, tilaisuus suullisesti tai kirjallisesti vastata esitykseen. Esityksen johdosta voidaan myös kuulla elinkeinonharjoittajaa, johon kilpailunrajoitus kohdistuu. Valmistelu voidaan päättää, vaikka asianosainen ei ole antanut pyydettyä vastausta esityksen johdosta.

Markkinaoikeus voi päättää 20 a §:ssä tarkoitetun luvan myöntämisestä ilman asianosaisen elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän kuulemista.

15 a §

Markkinaoikeus voi velvoittaa asianomaisen saapumaan istuntoon sekä esittämään liikekirjeenvaihtonsa, kirjanpitonsa, pöytäkirjansa ja muut kilpailunrajoitusta selventävät asiakirjat. Asiakirjojen esittämisvelvollisuus ei koske teknisluonteisia ammattisalaisuuksia. Jos velvollisuutta esittää asiakirjat ei täytetä tai asianosainen jää ilman laillista estettä saapumatta istuntoon, asianosainen voidaan sakon uhalla velvoittaa esittämään asiakirjat tai saapumaan istuntoon.

Asian käsittelyyn ja selvittämiseen sovelletaan muutoin hallintolainkäyttölakia (586/1996). Käsittelyn ja asiakirjojen julkisuudesta säädetään erikseen.

16 §

(kumottu)

17 §

Jos kilpailunrajoitus on kielletty 4 tai 6 §:ssä taikka EY:n perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklassa, markkinaoikeus voi asettaa sitä koskevan määräyksen, kiellon tai velvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon.

Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinaoikeus.

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

18 §

Sopimukseen, sääntömääräykseen, päätökseen tai muuhun oikeustoimeen tai järjestelyyn sisältyvää ehtoa, joka on 4 tai 6 §:n tai markkinaoikeuden taikka kilpailuviraston antaman määräyksen, kiellon tai velvoitteen taikka kilpailuviraston antaman väliaikaisen kiellon tai velvoitteen vastainen, ei saa soveltaa tai panna täytäntöön.

18 a §

Elinkeinonharjoittaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo 4 tai 6 §:ssä tai EY:n perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklassa säädettyä kieltoa, on velvollinen korvaamaan toiselle elinkeinonharjoittajalle aiheuttamansa vahingon. Vahingonkorvaus käsittää korvauksen kuluista, hinnanerosta, saamatta jääneestä voitosta sekä muusta välittömästä tai välillisestä taloudellisesta vahingosta, joka kilpailunrajoituksesta on aiheutunut.

Korvausta voidaan sovitella, jos täysi korvausvelvollisuus harkitaan kohtuuttoman

raskaaksi rikkomuksen laatu, vahingon laajuus, osapuolten olosuhteet ja muut seikat huomioon ottaen.

Oikeus korvaukseen vanhenee, jollei korvauskannetta ole pantu vireille viiden vuoden kuluessa siitä, kun elinkeinonharjoittaja sai tiedon tai hänen olisi pitänyt saada tieto vahingon ilmenemisestä.

Käsitellessään 1 momentissa tarkoitettua korvauskannetta tuomioistuimien voi pyytää kilpailuviraston lausunnon.

19 §

(kumottu)

19 a §

(kumottu)

19 b §

(kumottu)

20 §

Kilpailuviraston ja lääninhallituksen asianomaisella virkamiehellä on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus. Kilpailuvirastolla on velvollisuus Euroopan yhteisöjen komission pyynnöstä toimittaa tarkastus siten kuin Euroopan yhteisöjen säädöksissä säädetään.

Kilpailuvirasto avustaa komissiota tarkastusten suorittamisessa siten kuin niistä säädetään Euroopan yhteisöjen säädöksissä.

Elinkeinonharjoittajan ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän on tarkastusta varten päästettävä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu virkamies hallinnassaan oleviin liike- ja varastotiloihin, maa-alueille ja kulkuneuvoihin. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus tutkia elinkeinonharjoittajan ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän liikekirjeenvaihto, kirjanpito, tietojenkäsittelyn tallenteet ja muut asiakirjat, joilla voi olla merkitystä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnassa, ja ottaa niistä jäljennöksiä.

Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus vaatia suullisia selvityksiä paikalla ja tallentaa saamansa vastaukset. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on myös oikeus sinetöidä tiloja tai kirjanpitoa ja asiakirjoja siksi ajaksi ja siltä osin kuin on tarpeen

tarkastuksen toimittamiseksi.

Poliisin tulee tarvittaessa pyynnöstä antaa virka-apua 1 ja 2 momentissa tai 20 a §:ssä tarkoitetun tarkastuksen toimittamiseksi siten kuin siitä erikseen säädetään.

20 a §

Jos Euroopan yhteisöjen komissio on neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 21 artiklan mukaisesti määrännyt tarkastuksen tehtäväksi muissa kuin 20 §:ssä tarkoitetuissa tiloissa, markkinaoikeus antaa komission hakemuksesta luvan tarkastuksen toimittamiseen.

Lupa on haettava etukäteen.

Markkinaoikeus voi kieltää tarkastuksen, jos tarkastus olisi mielivaltainen tai liiallinen. Tutkiessaan, onko tarkastus mielivaltainen tai liiallinen, markkinaoikeus ottaa huomioon erityisesti epäillyn kilpailunrajoituksen vakavuuden, etsittyjen todisteiden tärkeyden, asianomaisen yrityksen osallisuuden sekä sen, onko kohtuullisen todennäköistä, että tarkastuksen kohdetta koskevia kirjanpito- ja liikeasiakirjoja säilytetään tiloissa, joihin lupaa pyydetään.

20 b §

Toimittaessaan tarkastusta muissa kuin 20 §:ssä tarkoitetuissa tiloissa Euroopan yhteisöjen komission, kilpailuviraston ja lääninhallituksen virkamiehellä on edellä 20 §:ssä säädetty toimivaltuudet lukuun ottamatta kuitenkin 20 §:n 4 momentissa säädettyjä toimivaltuuksia.

Komissio, kilpailuvirasto ja lääninhallitukset voivat tarkastuksessa käyttää apunaan muita valtuuttamia henkilöitä.

21 §

Kilpailuviraston tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta markkinaoikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Kilpailuviraston 11 e §:n 1 momentin tai 14 §:n 1 momentin nojalla antamaan päätökseen ja päätökseen toimittaa 20 §:ssä tarkoitettu tarkastus ei saa hakea muutosta valittamalla. Kilpailuviraston 10 tai 13 §:n nojalla antamaa päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei markkinaoikeus toisin määrää.

Markkinaoikeuden tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Markkinaoikeuden 11 e §:n 2 momentin nojalla antamaan päätökseen tai päätökseen, joka koskee 14 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräajan pidentämistä taikka 20 a §:ssä tarkoitetun tarkastusvaltuuden myöntämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Edellä 20 §:n 5 momentin nojalla annettuun virka-apupäätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Seuraamusmaksu pannaan täytäntöön ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annettussa laissa (367/61) säädetään.

22 §

Seuraamusmaksua ei saa määrätä 4 tai 6 §:n tai EY:n perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklan säännösten rikkomisesta, ellei esitystä markkinaoikeudelle ole tehty viidessä vuodessa siitä, kun kilpailunrajoituksen voimassaolo on lakannut tai kun kilpailuvirasto on saanut tiedon kilpailunrajoituksesta.

23 §

Edellä 10 ja 11 §:ssä säädetty tietojenantovelvollisuus sekä 20 §:n 2 momentissa säädetty velvollisuus asiakirjojen esittämiseen eivät koske teknisluonteista ammattisalaisuutta.

24 §

(kumottu)

25 §

Kilpailuvirasto voi asettaa 10 §:ssä tarkoitetun tietojenantamis- ja asiakirjojen esittämisvelvollisuuden, 11 §:ssä tarkoitetun ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuuden sekä 20 §:ssä tarkoitettujen velvollisuuksien täyttämisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinaoikeus.

26 §

Tässä laissa tarkoitettujen uhkasakkojen asettamisessa ja maksettavaksi määräämisessä noudatetaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/90) säädetään.

27 §

Rangaistus väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle säädetään rikoslain 16 luvun 8 §:ssä.

Tuomioistuimen on kilpailunrajoitusrikkomusta koskevaa asiaa käsitellessään varattava kilpailuvirastolle tilaisuus tulla kuulluksi. Tuomioistuin voi omasta tai asianosaisen

aloitteesta pyytää asiassa markkinaoikeuden lausunnon, jos asian ratkaiseminen edellyttää erityistä kilpailuasioden tuntemusta.

28 §

(kumottu)

29 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

Kilpailuvirasto voi tarvittaessa antaa soveltamiskäytäntöään selventäviä suuntaviivoja, jotka perustuvat Euroopan yhteisöjen komission antamiin ryhmäpoikkeusasetuksiin ja suuntaviivoihin. Kilpailuvirasto voi antaa suuntaviivoja erityisesti 4 §:n mukaisen merkittävyyskriteerin ja 5 §:n mukaisen poikkeuksen tulkinnasta.

30 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1992. Lain 6 §:n säännöksiä sovelletaan kuitenkin vasta kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

Tällä lailla kumotaan kilpailunrajoituksista 29 päivänä heinäkuuta 1988 annettu laki (709/88).

Ne päätökset, jotka on annettu 2 momentissa tarkoitetun lain nojalla, jäävät edelleen voimaan.

Kilpailunrajoituksista annetun lain muuttamista koskeva laki 318/2004 tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2004.

Uutta lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtyihin yrityskauppoihin.

Kumottujen 19 ja 19 a §:n perusteella kilpailuvirastolle tehdyt vireillä olevat poikkeuslupa- tai puuttumattomuustodistushakemukset raukesivat lain tullessa voimaan. Kumotun 19 b §:n mukainen sakkoimmunitettiin näiden vireillä olevien hakemusten osalta samoin lain tullessa voimaan.

Kumottujen 19 ja 19 a §:n perusteella myönnettyjen poikkeuslupien ja puuttumattomuustodistusten voimassaolo päättyy poikkeusluvassa tai puuttumattomuustodistuksessa määrättyinä päivinä.